

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAI

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2021 m. kovo 10 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Godos Ambrasaitės-Balynienės, Virgilijaus Grabinsko (pranešėjas) ir Sigitos Rudėnaitės (kolegijos pirmininkė),

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnaginėjo civilinę bylą pagal **atsakovo V. Ž.** kasacinį skundą dėl Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. balandžio 27 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „Baltic transline transport“ ieškinį atsakovui V. Ž. dėl nuostolių atlyginimo priteisimo.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl materialiosios teisės normų (Lietuvos Respublikos darbo kodekso (toliau – [DK](#)), galiojusio iki 2017 m. liepos 1 d.), reglamentuojančių darbuotojo visiską materialinę atsakomybę už darbdavio negautas pajamas, sulaikius darbuotojo vairuojamą transporto priemonę, aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovė UAB „Baltic transline transport“ kreipėsi į teismą prašydama priteisti iš atsakovo V. Ž. 12 800,30 Eur žalos, kuri pasireiškė kaip ieškovės negautos pajamos dėl atsakovo kaltės Jungtinės Karalystės pasienio tarnybai laikinai sulaikius ieškovei priklausančią vilkiką, atlyginimą bei bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

3. Marijampolės apylinkės teismas 2019 m. gruodžio 13 d. sprendimu ieškinį tenkino visiškai.
4. Teismas nustatė:
 - 4.1. Ieškovė ir atsakovas 2015 m. spalio 27 d. sudarė Darbo sutartį Nr. 781, pagal kurią V. Ž. buvo įdarbintas vairuotoju ekspeditoriumi.
 - 4.2. Tą pačią dieną šalys sudarė Visiškos materialinės atsakomybės sutartį, pagal kurią atsakovas, einantis vairuotojo ekspeditoriaus pareigas, įsipareigojo atsakyti už jam perduotas materialines vertybes: vilkiką, puspriekabę, degalų stacionarą, vilkiko degalų talpyklą, už krovinių gabenimą, degalų kortelių, „TIR Carnet“ ir kt. saugojimą, transportavimą, taip pat už žalą, padarytą trečiųjų asmenų vertybėms, kurios sugadinamos (prarandamos) dėl neteisėtų vairuotojo veiksmų. 2015 m. spalio 28 d. atsakovas pasirašytinai susipažino su Nusikalstamos veiklos prevencijos bei atsakomybės tvarka.
 - 4.3. 2015 m. lapkričio 2 d. įsakymu atsakovas buvo išsiųstas į komandiruotę transporto priemone – vilkiku MAN, valst. Nr. (duomenys neskelbtini), vilkiko priekabos Nr. (duomenys neskelbtini).
 - 4.4. 2015 m. lapkričio 2 d. ieškovė iš Jungtinės Karalystės pasienio tarnybos gavo pranešimą, kad Doverio uoste, patikrinus ieškovei priklausančią transporto priemonę vilkiką MAN, valst. Nr. (duomenys neskelbtini), vilkiko priekabos Nr. (duomenys neskelbtini), vairuojamą V. Ž., tarp krovinių rasta 15 kg rankinio sukto tabako. 2016 m. sausio 22 d. Jungtinės Karalystės pasienio tarnybos sprendime yra pažymėta, kad pareigūnai vairuotojo kabinoje rado suplėšytus kvitus, susijusius su rastu tabaku. Ieškovei priklausanči transporto priemonė buvo areštuota, nes ji buvo naudojama konfiskuotinoms akcizais apmokestinamoms prekėms vežti.
 - 4.5. 2016 m. sausio 22 d. Jungtinės Karalystės pasienio tarnyba priėmė sprendimą grąžinti transporto priemonę, ši buvo grąžinta 2016 m. vasario 5 d. pagal transporto priemonės atidavimo dokumentą.
5. Teismas nusprendė, kad visos šios aplinkybės pagrindžia, jog atsakovas, būdamas susijęs su ieškove darbo santykiais ir vykdydamas darbinės funkcijas, tyčia atliko neteisėtus veiksmus – pasinaudodamas savo atliekamomis darbo funkcijomis, bandė nelegaliai įvežti akcizinę prekę į Jungtinę Karalystę.
6. Teismas nurodė, kad atsakovas neneigia aplinkybės, jog jo vairuotame automobilyje buvo rasta 15 kg rankinio sukto tabako, tačiau jo atsiradimo automobilyje atsakovas paaikškinti negalėjo, teigė, jog pakraunant automobilį jam nebuvo leista tame procese dalyvauti ir stebėti

krovimo procedūrų. Vis dėlto teismas nusprendė, kad byloje nėra duomenų apie klūtis vykdamas krovinių pakrovimą, nes atsakovas apie tai turėjo pažymėti važtaraštyje, informuoti darbdavį ar imtis kitų priemonių kroviniui patikrinti.

7. Teismas pažymėjo, kad vežėjo atsakomybė už krovinių prasidėdama nuo to momento, kai jis priėmė krovinių vežti, ir pasibaigia krovinių perdavimo gavėjui momentu. Tokiu būdu neginčijamai nustatyta, kad vilkikas ir puspriekabė buvo sulaikyti Jungtinės Karalystės pasienio tarnybos nuo 2015 m. lapkričio 2 d. iki 2016 m. vasario 5 d. Šiuo laikotarpiu ieškovė negalėjo naudotis minėtomis transporto priemonėmis, tai lėmė, jog ieškovė šiomis transporto priemonėmis neuždirbo pajamų, kurias galėjo uždirbti, jos laikomos ieškovės žala negautų pajamų forma (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – [CK](#)) 6.249 straipsnio 1 dalis, [DK](#) 257 straipsnio 1 dalis).
8. Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnaginėjusi atsakovo apeliacinį skundą, 2020 m. balandžio 27 d. nutartimi Marijampolės apylinkės teismo 2019 m. gruodžio 13 d. sprendimą paliko nepakeistą.
9. Kolegija nurodė, kad iš materialinės atsakomybės sutarties turinio matyti, jog sutartis sudaryta laikantis [DK 256 straipsnio](#) reikalavimų, joje aiškiai yra nustatyta, už kokias materialines vertybes darbuotojas prisiima visiška materialinę atsakomybę, todėl atsakovas privalėjo suprasti, kad jis buvo prisiėmęs visiška materialinę atsakomybę už jam perduotą vilkiką bei puspriekabę. Kolegija nusprendė, kad pirmosios instancijos teismas tinkamai aiškino šalių sudarytos visiškos materialinės atsakomybės sutarties sąlygas, susijusias su atsakovui patikėtu turtu, ir padarė pagrįstą išvadą, kad atsakovas yra atsakingas už laikiną transporto priemonės sulaikymą.
10. Nors atsakovas ir nurodė, kad jis neturėjo galimybės dalyvauti pakraunant krovinį, tačiau pateiktame CMR važtaraštyje Nr. BTT 0055954 jokių pastabų, patvirtinančių šią aplinkybę, nėra. Todėl kolegija nusprendė, kad atsakovas, būdamas susijęs su ieškove darbo santykiais ir vykdydamas darbine pareigą, tyčia atliko neteisėtus veiksmus – pasinaudodamas savo atliekamomis darbo funkcijomis, bandė nelegaliai įvežti konfiskuotinas akcizais apmokestinamas prekes į Jungtinę Karalystę, dėlto ieškovei priklausanti transporto priemonė buvo sulaikyta ir ieškovė dėl atsakovo kaltės patyrė nuostolius, dėl to šiuos atsakovas privalo atlyginti visiškai.
11. Vertindama ieškovės reikalaujamą atlyginti žalą dydį, kolegija pažymėjo, kad nors pirmosios instancijos teismas skundžiamame teismo sprendime neanalizavo ieškovės pateiktų duomenų, patvirtinančių negautų pajamų dydį, tačiau, atsižvelgiant į ieškovės pateiktus į bylą duomenis, ieškovės negautų pajamų apskaičiavimas, remiantis praėjusio konkretaus laikotarpio vilkiko uždirbtomis pajamomis, sumažintomis sąnaudomis ir pelno mokesčiais, yra logiškas ir pagrįstas.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

12. Kasaciniu skundu atsakovas prašo panaikinti Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. balandžio 27 d. nutartį ir Marijampolės apylinkės teismo 2019 m. gruodžio 13 d. sprendimą bei priimti naują sprendimą – ieškinį atmesti, taip pat priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
 - 12.1. Bylą nagrinėję teismai nepagrįstai plačiai aiškino visiškos materialinės atsakomybės sutarties sąlygas, nes jokios visiškos materialinės atsakomybės sutarties nuostatos neleidžia daryti išvados, kad atsakovui ieškovės buvo nustatyta ir kad atsakovas galėjo bei turėjo suprasti tai, jog jis bus visiškai materialiai atsakingas už tokio pobūdžio galimai ieškovei padarytą žalą (negautas pajamas). Nagrinėjamu atveju nei kroviny, nei vilkikas sužaloti (sugadinti) ir (ar) prarasti nebuvo ir dėl to ieškovei žala neatsirado. Laikino transporto priemonės sulaikymo negalima prilyginti transporto priemonės praradimui.
 - 12.2. Teismai nenustatė civilinės atsakomybės taikymo sąlygų. Visų pirma teismai nenurodė, kokį konkretų įstatymą ar darbo sutarties ir (ar) visiškos materialinės atsakomybės sutarties įpareigojimą pažeidė atsakovas. Nagrinėjamoje byloje nei teismai, nei Jungtinės Karalystės teisėsaugos ir (ar) pasienio institucijos nenustatė, kad atsakovas būtų padaręs kokią nors neteisėtą veiką, kad būtų atsakovas įdėjęs neleistiną krovinį į puspriekabę. Šiuo atveju krovinių pakrovė ir transporto priemonę užplombavo siuntėjas, plomba pažeista nebuvo. Teismai nesiaiškino aplinkybių dėl neleistino krovinių atsiradimo transporto priemonėje. Vien aplinkybė, kad atsakovas CMR važtaraštyje nenurodė, jog jis nedalyvavo pakraunant krovinį, nepatvirtina buvus atsakovo neteisėtų veiksmų kaip būtinają materialinės atsakomybės sąlygą. Taip pat ieškovė neįrodė ir atsakovo kaltės. Nėra aišku, kokiais įrodymais remdamiesi teismai nusprendė dėl atsakovo tyčios, kai byloje liko nepaneigta, kad atsakovui nebuvo leista dalyvauti pakraunant krovinį – maisto produktus iš šaldomųjų patalpų.
 - 12.3. Teismai nenustatė žalos dydžio, nes nevertino ir neanalizavo, kokios buvo ieškovės teikiamų paslaugų kainos transporto priemonės laikino sulaikymo metu, taip pat nevertino, kokios buvo ieškovės galimybės gauti šiuos užsakymų ir juos įvykdyti. Vien aplinkybė, kad atitinkamu laikotarpiu iki transporto priemonės sulaikymo ieškovė gavo tam tikrų pajamų, nereiškia, kad tokio pat dydžio ar apskritai kokias nors pajamas ji objektyviai galėjo gauti ir transporto priemonės sulaikymo laikotarpiu. Be to, pati ieškovė nedėjo visų pastangų, kad sumažintų galimai patiriamą žalą, nes šių veiksmų atlikimas priklausė tik nuo jos valios ([CK](#) 6.235 straipsnio 1, 5 dalys): transporto priemonę ieškovė atsiėmė tik 2016 m. vasario 5 d., nors Jungtinės Karalystės pasienio tarnybos sprendimas dėl transporto priemonės ieškovei grąžinimo buvo priimtas 2015 m. gruodžio 3 d. Nors, kaip teigia atsakovas, šiuo atveju jam išvis nėra taikytina materialinė atsakomybė, tačiau, teismui nusprendus priešingai, ji turėtų būti ribota. Taip pat teismai privalėjo atsižvelgti ir į atsakovo turtinę padėtį bei galimybes atlyginti reikalaujamo dydžio žalą.
13. Atsiliepimu į atsakovo kasacinį skundą ieškovė prašo jį atmesti. Atsiliepimas į kasacinį skundą grindžiamas šiais esminiais argumentais:
 - 13.1. Pareiga saugoti patikėtą materialinę vertybę apima pareigą ne tik užtikrinti, kad perduotai materialinei vertybei nebūtų padaryta žala, bet ir pareigą užtikrinti perduotos materialinės vertybės valdymą ir buvimą atsakingo asmens dispozicijoje. Tuo atveju, jeigu asmuo dėl savo veiksmų ar neveikimo praranda jam patikėtą materialinę vertybę, jam kyla pareiga darbdaviui atlyginti jo patirtą materialinę žalą. Praradimas gali apimti tiek negrįžtamą praradimą (konfiskavimą), tiek laikiną praradimą (sulaikymą). Šiuo atveju yra akivaizdu, kad dėl neteisėtų veiksmų arba neteisėto neveikimo atsakovas prarado ieškovei priklausantį vilkiką, t. y. jo neišsaugojo savo dispozicijoje.
 - 13.2. Atsakovas yra susipažinęs su vairuotojo pareiginėmis instrukcijomis, pagal kurias jis turi dalyvauti krovinių pakraunant ar iškraunant, todėl, net ir darant prielaidą, kad neleistinas kroviny buvo vežamas ne atsakovo iniciatyva, atsakovo nedalyvavimas krovinių pakrovimo procedūroje ir su tuo susijusių pareigų nevykdymas lėmė neleistino krovinių atsiradimą puspriekabėje ir atitinkamus padarinius. Todėl šiuo atveju nėra svarbu, ar žala ieškovei buvo padaryta dėl atsakovo netiesioginės tyčios ar neatsargumo.
 - 13.3. Nuo 2015 m. iki 2020 m. ieškovės veikla sparčiai plėtėsi, tad nors idealiai atveju sumažėjusios pajamos būtų įrodinėjamos užsakymų atsisakymu ar sutarčių nutraukimu ir sumažėjusiomis pajamomis per konkretų laikotarpį, šiuo atveju negautos pajamos buvo skaičiuojamos pagal tai, kokias numatytas pajamas būtų uždirbusi ieškovė, jei būtų galėjusi naudoti sulaikytą transporto priemonę, kuri buvo viena iš 200 vnt. 2015 m. ir 496 vnt. 2020 m. Atsikirsdama į atsakovo argumentus dėl ieškovės įtakos žalos atsiradimui, ieškovė nurodo, kad 2015 m. gruodžio 3 d. pasiūlyme atsiimti transporto priemonę buvo siūloma grąžinti vilkiką už 8320,69 Eur mokesčių. Ieškovei paprašius peržiūrėti sprendimą, 2016 m. sausio 22 d. Jungtinės Karalystės pasienio tarnyba priėmė sprendimą grąžinti vilkiką su puspriekabe be jokio mokesčio. Tad jei ieškovė būtų atsiėmusi transporto priemonę anksčiau, jos patirta žala būtų buvusi net didesnė. Atsakovo prašymas mažinti žalą dydį dėl jo turintės padėties yra nepagrįstas, nes iš byloje pateiktų dokumentų galima daryti prielaidą, kad atsakovas ir toliau tęsia tarptautinių krovinių pervežimo veiklą, ir jo pajamas sudaro ne tik nurodomas darbo užmokestis, bet ir dienpinigiai.

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl taikytino teisės akto

14. Nagrinėjamoje byloje ginčas kilo dėl darbuotojo visiškos materialinės atsakomybės, esant šioms sąlygoms: 1) 2015 m. darbdavio ir darbuotojo sudarytai visiškos materialinės atsakomybės sutarčiai; 2) 2015 m. darbuotojui darbo funkcijų vykdymo metu laikinai praradus savo vairuotą transporto priemonę, dėl to darbdavė reikalauja atlyginti tuo laikotarpiu jos negautas pajamas.
15. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad materialiosios teisės prasme turi būti taikomos tos normos, kurios galiojo ginčo santykių atsiradimo metu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. vasario 14 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-44-248/2019](#), 29, 30 punktai). Viena iš 2017 m. liepos 1 d. įsigaliojusio [DK](#) naujovių – panaikintas materialinės atsakomybės institutas. Visiško darbuotojų padarytos žalos atlyginimo neatsisakyta, tačiau jis reglamentuojamas kitaip, atsisakant individualiai su darbuotoju sudaromų visiškos materialinės atsakomybės sutarčių. Dėl to Lietuvos Respublikos darbo kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatyme įtvirtinta, kad tokios sutartys panaikinamos. Pažymėtina, kad nors nauju reglamentavimu atsisakyta individualių materialinės atsakomybės sutarčių ir jos neteko galios, iki 2017 m. [DK](#) įsigaliojimo padarytos žalos atlyginimas gali būti pagal jas išieškomas, jeigu žalos padarymo aplinkybės atitinka tuo metu galiojusias materialinės atsakomybės sąlygas pagal įstatymą ir visiškos materialinės atsakomybės sutartį (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. gruodžio 19 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-485-695/2018](#), 28 punktas).
16. Nagrinėjamoje byloje nustatyta, kad žala, kurios atlyginimą ieškovė prašo priteisti iš atsakovo, padaryta 2015 m. lapkričio 2 d. – 2016 m. vasario 5 d. Kadangi ginčo santykiai dėl žalos atlyginimo atsiranda žalos padarymo metu, taikytinos [DK](#) normos, galiojusios iki 2017 m. liepos 1 d.

Dėl iki 2017 m. liepos 1 d. galiojusio [DK](#) normų, reglamentuojančių darbuotojo (visišką) materialinę atsakomybę, aiškinimo ir taikymo

17. Darbuotojo materialinė atsakomybė suprantama kaip darbuotojo pareiga atlyginti darbdaviui žalą, padarytą neatlikus nustatytų darbo pareigų ar jas atlikus netinkamai. Nurodytos atsakomybės tikslas – pasiekti, kad darbuotojas atlygintų darbdaviui padarytus nuostolius darbo teisės normų nustatyto dydžiu ir tvarka.
18. [DK](#) 245 straipsnyje, reglamentuojančiame materialinės atsakomybės atsiradimo pagrindą, buvo nustatyta, kad materialinė atsakomybė atsiranda dėl teisės pažeidimo, kuriuo vienas darbo santykio subjektas padaro žalą kitam subjektui, neatlikdamas savo darbo pareigų arba netinkamai jas atlikdamas. Pagal [DK 246 straipsnio](#) nuostatas materialinė atsakomybė atsiranda, kai yra visos šios sąlygos: 1) padaroma žala; 2) žala padaroma neteisėta veika; 3) yra priežastinis ryšys tarp neteisėtos veikos ir žalos atsiradimo; 4) yra pažeidėjo kaltė; 5) pažeidėjas ir nukentėjusioji šalis teisės pažeidimo metu buvo susiję darbo santykiais; 6) žalos atsiradimas yra susijęs su darbo veikla.
19. Reikalavimus visiškos materialinės atsakomybės sutarčiai įtvirtino [DK 256 straipsnio](#) 1 dalies nuostatos, pagal kurias: visiškos materialinės atsakomybės sutartis gali būti sudaroma su darbuotojais, kurių darbas yra tiesiogiai susijęs su materialinių vertybių saugojimu, priėmimu, išdavimu, pardavimu, pirkimu, gabenimu, ir dėl priemonių, perduotų darbuotojui naudotis darbe; konkrečių darbų ir pareigų sąrašas nustatomas kolektyvinėje sutartyje, o kai jos nėra, darbo tvarkos taisyklėse; ši sutartis sudaroma raštu; joje turi būti nustatyta, už kokias materialines vertybes darbuotojas prisiima visišką materialinę atsakomybę ir kokius įsipareigojimus prisiima darbdavys, užtikrindamas sąlygas, kad žala neatsirastų.
20. Dėl [DK 256 straipsnio](#) 1 dalies nuostatų kasacinio teismo jurisprudencijoje išaiškinta, kad tam, jog darbuotojas atsakytų materialiai, sutartyje turi būti aiškiai ir darbuotojui suprantamai nustatyta, už ką jis yra atsakingas, kokių materialinių vertybių praradimas ar sužalojimas suponuoja jo pareigą visiškai atlyginti darbdaviui atsiradusią žalą. Konkrečių materialinių vertybių išvardyti visiškos materialinės atsakomybės sutartyje paprastai nereikia. Sutartyje darbuotojo įsipareigojimas darbdaviui visiškai materialiai atsakyti gali būti išreikštas apibendrintai, svarbu, kad iš sutarties teksto darbuotojas aiškiai suprastų, už ką jis yra materialiai atsakingas (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. gruodžio 21 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-595/2012](#)).
21. Kasacinio teismo konstatuota, kad, sprendžiant dėl darbuotojo materialinės atsakomybės apimtį, esant sudarytai visiškos materialinės atsakomybės sutarčiai, svarbu išsiaiškinti šios sutarties sąlygų turinį. Iš sutarties turinio sprendžina, dėl kokioms materialinėms vertybėms padarytos žalos darbuotojas atsako visiškai, t. y. įsipareigoja atlyginti visą dėl jo kaltės padarytą žalą. Nuostatos, apibrėžiančios didesnę darbuotojo turtinę atsakomybę, turi būti aiškios ir tikslios, jų turinys negali būti aiškinamas per plačiai. Teismams nustatant visiškos materialinės atsakomybės sutarties sąlygas prasme, turi būti atsižvelgiama į sutartyje vartojamą terminiją, materialinių vertybių įvardijimą, subjektą, kuriam nuosavybės teise jos priklauso, turto patikėjimo aplinkybes, tikslus ir kt. Iš šių sutarties sąlygų konkrečiu atveju sprendžina, ar darbuotojas prisiėmė visišką materialinę atsakomybę už konkretų turtą. Pavyzdžiui, ar pagal sutarties sąlygas tai materialinės vertybės, kurios yra darbdavio nuosavybė, ar apima ir kitų asmenų darbdaviui perduotą (saugoti, prižiūrėti, gabenoti ar kt.) nuosavybę, o darbuotojas vykdo su tomis vertybėmis susijusias funkcijas; ar tai darbuotojui perduotos ar kitaip patikėtos darbo priemonės, įrankiai (transporto priemonės, staklės, programinė įranga ir kt.), ar tai ir gamybos procese naudojamos materialinės vertybės (žaliavos, detalės, gaminių sudėtinės dalys, eksploatacijos medžiagos ir kt.). Visiškos materialinės atsakomybės sutarties sąlygos, kad darbuotojas visiškai atsako už jam perduotas ar patikėtas materialines vertybes, turtą, darbdavio ar klientų nuosavybę, turi būti pakankamos išvada, jog dėl konkretaus turto sudaryta visiškos materialinės atsakomybės sutartis. Tam, kad būtų įvykdyti aiškumo ir tikslumo reikalavimai, bendrosios taisyklės išimti įtvirtinančiose nuostatose turėtų būti įvardytos tokios reikšmingos aplinkybės kaip materialinių vertybių nuosavybė (darbdavio, klientų, kitų darbdaviui turtą patikėjusių asmenų ir pan.), patikėjimo ar perdavimo aplinkybės, tikslai (taisyti, perdirbti, gabenoti, parduoti, t. y. darbo funkcijoms atlikti ir pan.) ir pan. Sudarydamas visiškos materialinės atsakomybės sutartį darbuotojas turi suprasti, už kokias materialines vertybes jis prisiima visas žalos apimtį atsakomybę (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. gruodžio 19 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-485-695/2018](#), 23 punktas).
22. Nagrinėjamoje byloje ieškovė ir atsakovas buvo sudarę visiškos materialinės atsakomybės sutartį, pagal kurią atsakovas prisiėmė visišką materialinę atsakomybę už ieškovės jam perduotų materialinių vertybių saugojimą, taip pat už žalą, padarytą trečiųjų asmenų vertybėms, kurios

sugadinamos (prarandamos) dėl neteisėtų vairuotojo (atsakovo) veiksmų. Sutarties 3 punkte nurodyta, kad atsakovas atlygina pagal įstatymus ieškovei padarytą žalą, jei dėl jo kaltės nebuvo garantuotas jam patikėtų materialinių vertybių saugumas.

23. Atsakovas, nesutikdamas su bylą nagrinėjusių teismų sprendimais, kuriais buvo tenkintas ieškovės reikalavimas, kasaciniame skunde nurodo, kad teismai nenustatė būtinų materialinės atsakomybės taikymo sąlygų: neteisėtų veiksmų, jo kaltės ir žalos dydžio. Atsakovo teigimu, ieškovės negautos pajamos nepatenka į visiškos materialinės atsakomybės taikymo sritį, todėl teismai nepagrįstai tenkino ieškovės reikalavimą atsakovui atlyginti jos negautas pajamas. Teisėjų kolegija šiuos argumentus pripažįsta teisiškai nepagrįstais.
24. Pagal 2003 m. [DK](#) darbdavio patirta žala buvo skirstoma į tiesioginę, t. y. realią žalą, darbdavio patirtus nuostolius, ir netiesioginę – negautas pajamas ([DK 257 straipsnio](#) 1 dalis). Taigi [DK](#) leido atlyginti ir dėl darbuotojo kaltų neteisėtų veikų praradus ar sugadinus jam patikėtą turtą darbdavio negautas pajamas. Vis dėlto, kaip nurodyta pirmiau minėtoje kasacinio teismo praktikoje, sprendžiant, ar negautos pajamos patenka į visiškos materialinės atsakomybės taikymo sritį, svarbu yra įvertinti konkrečios sutarties sąlygų turinį, t. y. ar darbuotojo visiška materialinė atsakomybė nebuvo apribota tik galima realia žala konkrečiam turtui.
25. Nagrinėjamu atveju visiškos materialinės atsakomybės sutartyje buvo nurodytas ieškovės atsakovui perduotas turtas: vilkikas, puspriekabė, degalų stacionarai, vilkiko degalų talpyklos, krovinių gabenimo, degalų kortelės, „TIR Carnet“ ir kt., už kurio tausojimą ir saugojimą atsakovas tapo atsakingas.
26. Teisėjų kolegija pažymi, kad turto saugojimas reiškia visų veiksmų, būtinų turtui išsaugoti arba jo naudojimui pagal tikslinę paskirtį užtikrinti, atlikimą, kad patikėtų saugoti turtas būtų naudojamas darbdaviui palankiausiu būdu ir duotų pajamas. Vadinas, priešingai nei teigia atsakovas, nagrinėjamu atveju visiškos materialinės atsakomybės sutarties objektas buvo ne nurodyto turto praradimu ar sugadinimu patirtos žalos atlyginimas, o dėl netinkamo ieškovės perduoto turto saugojimo patirtos žalos atlyginimas, tai apima tiek realią žalą – turto sugadinimą ir praradimą, tiek netiesioginę žalą – negautas pajamas. Kitoks visiškos materialinės sutarties nuostatų aiškinimas neatitiktų pačios atsakomybės darbuotojui taikymo tikslo, nes jei turtas nebuvo sugadintas ir prarastas, bet, pavyzdžiui, buvo laikomas paslėptas ir po kurio laiko buvo grąžintas, darbdavys negalėtų reikalauti atlyginti savo dėl tokių darbuotojo veiksmų ar neveikimo patirtą žalą.
27. Teisėjų kolegija atmeta kaip nepagrįstus atsakovo argumentus, kad sutarties sąlygos neleido jam suprasti, kad jis bus atsakingas už visą darbdavio patirtą žalą, taip pat ir netiesioginę. Kaip pažymėta pirmiau, patikėto turto saugojimas apima ne tik realų turto išsaugojimą, jam nekenkiant ar nesudarant sąlygų jam pakenkti, bet ir jį naudojant pagal paskirtį, kad jis duotų pajamų. Toks sutarties sąlygos aiškinimas yra galimas suprasti vidutiniam protingam asmeniui, prisiimančiam atsakomybę už jam perduoto turto saugojimą.
28. Pagal [CK 6.249 straipsnio](#) 1 dalį asmens negautomis pajamomis laikomos pajamos, kurias asmuo būtų gavęs, jeigu nebūtų buvę neteisėtų veiksmų. Pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo formuojamą praktiką bylos šalis, reikšdama reikalavimą atlyginti negautas pajamas, turi įrodyti, kad ji patyrė realių nuostolių, t. y. negavo pajamų dėl kitos šalies neteisėtų veiksmų padarinių. Patirti nuostoliai turi būti pagrįsti realiomis, įrodytomis, neišvengiamomis, o ne tikėtinomis pajamomis (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. balandžio 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-116/2012).
29. Kasacinio teismo praktikoje laikomasi pozicijos, kad apie tai, ar patirti nuostoliai gali būti vertinami kaip negautos pajamos arba patirtos išlaidos (turto sumažėjimas), sprendžia pagal tokius kriterijus: 1) ar pajamos buvo numatytos gauti iš anksto; 2) ar pagrįstai tikėtasi jas gauti esant normaliai veiklai; 3) ar šių pajamų negauta dėl neteisėtų skolininko veiksmų (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus plenarinės sesijos 2006 m. lapkričio 6 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-P-382/2006](#); teisėjų kolegijos 2006 m. lapkričio 13 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-585/2006](#); 2008 m. vasario 11 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-62/2008](#)). Nustatant realią asmens galimybę gauti konkrečias pajamas turi būti atsižvelgiama į ankstesnes jo gautas pajamas, pasiruošimą ir priemones, kurių jis ėmėsi, siekdamas gauti šių pajamų, ir pan. (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2003 m. gruodžio 8 d. nutartis civilinėje Nr. 3K-3-1177/2003; 2007 m. gegužės 8 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-199/2007; kt.).
30. Bylą nagrinėję teismai nusprendė, kad ieškovės nurodytas negautų pajamų dydis, apskaičiuotas remiantis praėjusio konkretaus laikotarpio vilkiko uždirbtomis pajamomis, sumažintomis sąnaudomis ir pelno mokesčiu, yra logiškas ir pagrįstas. Atsakovas ginčija tokias teismų išvadas, nurodydamas, kad vien aplinkybė, jog atitinkamu laikotarpiu iki transporto priemonės sulaikymo ieškovė gavo tam tikrą pajamų dydį, nereiškia, kad tokio pat dydžio ar apskritai kokias nors pajamas ji objektyviai galėjo gauti ir transporto priemonės sulaikymo laikotarpiu. Teisėjų kolegija atmeta šiuos argumentus kaip teisiškai nepagrįstus.
31. Ieškovės veikla yra krovinių gabenimas. Krovinius ji gabena savo valdomomis transporto priemonėmis. Kroviniai gabenami turint užsakymų. Užsakymai gali būti nuolatiniai, ilgalaikiai, pervežant tų pačių klientų prekes, arba skubūs, trumpalaikiai. Ieškovė įrodinėjo, kad jos veikla buvo stabili, ji buvo auganti įmonė, todėl nebuvo tikimybės, kad iki transporto priemonės laikino praradimo jos užsakymai galėjo būti prarasti. Įrodymų, paneigiančių šiuos ieškovės teiginius, į bylą nepateikta. Įrodyti, kokių konkrečių užsakymų ieškovė galimai neteko dėl laikinai prarastos transporto priemonės, ieškovė negalėjo, nes, neturėdama kuo gabenti, ji tiesiog nepriėmė užsakymų. Teisėjų kolegija neturi pagrindo nesutikti su bylą nagrinėjusių teismų išvada, kad ieškovės pajamos buvo numatytos gauti iš anksto ir ieškovė pagrįstai tikėjosi jas gauti, nes byloje nenustatyta, jog ginčo laikotarpiu būtų buvusi sutrikdyta ieškovės ar krovinių gabenimo veikla, todėl ieškovė pagrįstai tikėjosi toliau vykdyti užsakymus tokia apimtimi, kaip ir iki tol.
32. Siekiant atlyginti ieškovės negautas pajamas, turi būti nustatyta, kad šios negautos dėl atsakovo neteisėtų veiksmų. Tai yra būtina darbuotojo materialinės atsakomybės taikymo sąlyga. Teisėjų kolegija pažymi, kad darbuotojo neteisėti veiksmai gali būti aktyvūs, pavyzdžiui, nusikaltimo darymas, neatsargus naudojimasis jam patikėtu turtu ir pan., ir (arba) pasyvūs, pavyzdžiui, nesiėmimas reikalingų priemonių turtui apsaugoti. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad darbuotojui, su kuriuo pasirašoma visiškos materialinės atsakomybės sutartis, taikomi aukštesni rūpestingumo standartai, nes jam patikėtas darbdavio turtas paprastai yra viena svarbiausių priemonių pajamoms gauti, todėl ir jo veiksmų ar neveikimo teisėtumas yra vertinamas atsižvelgiant į tai, ar darbuotojas veikė ar neveikė pagrįstai, sąžiningai, ar naudojo turtą pagal tikslinę paskirtį ir pan.
33. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad, nustačius visas darbuotojo materialinės atsakomybės sąlygas, ši atsakomybė jam taikoma nepriklausomai nuo to, ar už veiksmus (veikimą ar neveikimą), dėl kurių padaryta žala, darbuotojui buvo taikyta drausminė, administracinė arba baudžiamoji atsakomybė (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. gruodžio 21 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-595/2012](#)). Skirtingų atsakomybės rūšių taikymo sąlygos, įrodinėjimo standartas ir kt. skiriasi, dėl to kitos rūšies atsakomybės netaikymas savaime nereiškia, kad darbuotojui negali būti taikoma materialinė atsakomybė (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. lapkričio 14 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-408-248/2017](#), 35 punktas).
34. [DK 253](#) straipsnyje 8 punkte nustatyta, kada darbuotojas privalo atlyginti žalą, jei ji atsirado dėl kitokių darbo tvarkos taisyklių, pareiginių ar kitų instrukcijų pažeidimo.
35. Nagrinėjamoje byloje nustatyta, kad transporto priemonė buvo areštuota Jungtinės Karalystės pasienio pareigūnų tarp gabenamų krovinių radus nedeklaruotą tabaką, o vairuotojo, atsakovo, kabinoje – suplėšytus kvitus, susijusius su rastu tabaku. Bylą nagrinėję teismai nusprendė, kad tokiu būdu atsakovas atliko neteisėtus veiksmus, sukėlusius ieškovei netiesioginę žalą. Atsakovas ginčija tokią teismų išvadą teigdamas, kad nei teismai, nei Jungtinės Karalystės teisėsaugos ar pasienio institucijos nenustatė, kad atsakovas būtų padaręs kokią neteisėtą veiką, kad būtent jis įdėjo neleistiną krovinį į puspriekabę. Teisėjų kolegija šiuos argumentus pripažįsta teisiškai nepagrįstais.
36. Byloje nustatyta, kad pagal atsakovo pareigines instrukcijas, su kuriomis atsakovas buvo supažindintas, atsakovas, kaip jam patikėtos transporto priemonės vairuotojas, turėjo dalyvauti krovinių pakrovimo ar iškrovimo procese. Pažymėtina, kad ši prievolė yra svarbi transporto

priemonės vairuotojo darbo funkcijų dalis, nes užtikrina, kad vairuotojas patikrins, ar trečiojo asmens krovinys yra tinkamai pakrautas ir nėra galimybės krovinui būti sugadintam jį įprastai vežant. Kadangi vairuotojas yra atsakingas ne tik už jam patikėtą darbdavio turtą, bet ir už neteisėtai veiksmis sugadintą, prarastą trečiojo asmens turtą, vadinasi, pats vairuotojas yra suinteresuotas tinkamu pirmiau nurodytos darbo funkcijos vykdymu.

37. Nagrinėjamu atveju atsakovas teigia, kad neleistino krovinio jis į pusprickabę neįdėjo, o krovinį pakrovimo procese nedalyvavo, todėl nėra atsakingas už tai, kad, pusprickabėje radus neleistiną krovinį, jo vairuojama transporto priemonė buvo areštuota, t. y. laikinai prarasta. Teisėjų kolegija atkreipia dėmesį į tai, kad darbo funkcijų nevykdymas yra neteisėtas veiksmas darbo teisinių santykių kontekste, todėl net ir nenustačius, kad atsakovas pažeidė kokias nors kitas teisės normas, tačiau jo vairuojamoje transporto priemonėje radus neleistiną krovinį, darytina išvada, kad jis atliko neteisėtus veiksmus netinkamai vykdydamas darbo funkcijas. Atsakovas neįrodė, kad jam buvo neleista tinkamai vykdyti darbo funkcijų, kad jis informavo ieškovę apie jam sudarytas kliūtis ir pan., o tai leidžia konstatuoti, kad atsakovas, net jei ir ne pats vežė neleistiną krovinį, buvo nepakankamai atsargus ir sudarė sąlygas tokiam krovinui atsirasti jam patikėtoje transporto priemonėje.
38. Teisėjų kolegija pažymi, kad, nustačius darbuotojo neteisėtus veiksmus ir darbdavio patirtą netiesioginę žalą, svarbu yra įvertinti, ar ši žala darbdaviui atsirado būtent dėl šių darbuotojo neteisėtų veiksmų. Nagrinėjamoje byloje nėra ginčo, kad, atsakovo vairuojamoje transporto priemonėje Jungtinės Karalystės pasienio pareigūnams radus neleistiną krovinį, transporto priemonė buvo areštuota, t. y. laikinai prarasta. Kadangi ieškovė vedė derybas su Jungtinės Karalystės pasienio tarnyba dėl areštuotos transporto priemonės grąžinimo sąlygų, transporto priemonė ieškovei buvo grąžinta vėliau, t. y. gavus sprendimą dėl jos nemokamo grąžinimo. Taigi byloje nustatyta, kad atsakovui netinkamai vykdamas darbo funkcijas buvo laikinai prarasta jam patikėta transporto priemonė. Teisėjų kolegija šioje nutartyje jau išaiškino, kad darbdavio patirta žala gali būti ir negautos pajamos, kurias darbdavys tikėjosi gauti, jei darbuotojas būtų tinkamai saugojęs jam patikėtą turtą ir būtų buvusi išsaugota ne tik turto fizinė būklė, bet ir pats turtas būtų buvęs naudojamas pagal paskirtį. Atitinkamai konstatuotina, kad nagrinėjamu atveju yra priežastinis ryšys tarp atsakovo neteisėtų veiksmų ir ieškovės patirtos žalos.
39. Kita svarbi sąlyga taikyti darbuotojo materialinę atsakomybę yra darbuotojo kaltė. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad materialinei atsakomybei atsirasti yra pakankama kiekviena darbuotojo kaltės forma (tyčia, neatsargumas) ir rūšis (tiesioginė ar netiesioginė tyčia, neatsargumas dėl per didelio pasitikėjimo ar nerūpestingumo). Tačiau nuo kaltės rūšies, jos laipsnio priklauso materialinės atsakomybės ribos, dydis (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. gruodžio 18 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-685/2013](#)).
40. Nagrinėjamoje byloje teismai nusprendė, kad atsakovas tyčia atliko neteisėtus veiksmus. Teisėjų kolegija šią teismų išvadą laiko nepagrįsta.
41. Pažymėtina, kad kaltė darbo teisiniuose santykiuose suprantama subjektyviai, t. y. tyčinė kaltė – kai darbuotojas suvokia, kad tam tikri jo veiksmai ar neveikimas sukels tam tikrą žalą, ir to siekia ar sąmoningai leidžia žalai atsirasti, o neatsargumas yra tokia kaltės forma, kai darbuotojas suvokia, kad dėl jo veiksmų ar neveikimo gali kilti žala, tačiau mano, kad šiuo atveju taip neatsitiks, arba tokios žalos atsiradimo grėsmės nesuvokia, tačiau privalo ir gali ją suvokti.
42. Nagrinėjamoje byloje nenustatyta, kad atsakovas, netinkamai vykdydamas darbo funkcijas, t. y. savavališkai pakraudamas ar sudarydamas sąlygas pakrauti neleistiną krovinį, sąmoningai siekė sukelti žalą ieškovei, t. y. sugadinti, prarasti ar naudoti ne pagal paskirtį jam patikėtą transporto priemonę. Tai, kad transporto priemonė buvo naudota ne tik pagal jos tikslinę paskirtį, nėra priežastis konstatuoti, kad atsakovas siekė sukelti ieškovei žalą ir numatė, kad dėl jo neteisėtų veiksmų, pasireikšusių netinkamu darbo funkcijų atlikimu, gali būti laikinai prarasta jam patikėta transporto priemonė, dėl ko ieškovė negalės jos naudoti ir gauti pajamų. Atsižvelgdama į tai, teisėjų kolegija konstatuoja, kad šiuo atveju atsakovas elgėsi neatsargiai, nes arba tikėjosi, kad nebus tinkamai patikrintas, arba nenumanė, kad gali būti pakrautas ir kitas neleistinas krovinys, nors privalėjo ir galėjo tai suvokti.
43. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad ir visiškos materialinės atsakomybės sutarties sudarymo atveju [DK 257 straipsnio](#) 5 dalyje įtvirtinta galimybė darbo ginčą nagrinėjančiam organui (taip pat ir teismui) sumažinti iš darbuotojo išieškotinos darbdaviui atlygintinos žalos dydį, atsižvelgiant į lėmusias žalos atsiradimą aplinkybes ir į atsakovo turtinę padėtį. Atlygintinos žalos dydis negali būti mažinamas tuo atveju, jei žala padaryta darbuotojo tyčia. Taigi, pagal egzistuojantį teisinį reglamentavimą visų pirma turi būti nustatoma darbuotojo darbdaviui padarytos atlygintinos žalos dydis, o po to vertinama bei sprendžiama dėl pagrindo sumažinti atlygintinos žalos dydį egzistavimo ir priteistino žalos atlyginimo dydžio nustatymo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. gruodžio 21 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-595/2012](#)).
44. Nagrinėjamu atveju ieškovė prašė ir teismai, tenkindami ieškinį, priteisė iš atsakovo 12 800,30 Eur negautų pajamų atlyginimą.
45. Teisėjų kolegija pažymi, kad darbuotojui pareikšti reikalavimai atlyginti žalą negali būti tokio dydžio, kad jį materialiai sužlugdytų, todėl tuo atveju, kai nenustatyti tyčiniai darbuotojai veiksmai, darbdavys neturėtų visiškai atsiriboti nuo rizikos, kylančios organizuojant darbą, ir galėtų prisiimti dalį atsakomybės už nepalankius padarinius. Be to, darbo užmokestis paprastai yra pagrindinis darbuotojo pragyvenimo šaltinis, todėl reikalavimas atlyginti darbdavio netiesioginę žalą, kuri keliolika kartų viršija vidutinį darbo užmokestį šalyje, būtų pernelyg didelė našta darbuotojui.
46. Nagrinėjamoje byloje atsakovas nurodė, kad jis neturi jokių nuobaudų, dirba, tačiau jo gaunamas darbo užmokestis nėra labai didelis (2019 m. vidutiniškai 620 Eur draudžiamųjų pajamų), todėl jam atlyginti ieškovei priteistą žalą būtų itin sunku. Teisėjų kolegija atmeta ieškovės argumentus, kad šiuo atveju atsakovas, nepateikdamas į bylą darbo sutarties, siekia nuslėpti savo realiai gaunamas pajamas (t. y. kartu su darbo užmokesčiu gaunamus dienpinigius), kaip teisiškai nepagrįstus. Dienpinigiai, jei tokie ir mokami, yra kintamo dydžio, kuris priklauso nuo darbo kelionės vietos, trukmės, laiko ir kitų aplinkybių, t. y. šios pajamos nebūtinai tiksliai atspindi atsakovo turtinę padėtį. Todėl, siekdama išlaikyti teisingą darbdavio ir darbuotojo interesų pusiausvyrą, teisėjų kolegija nusprendžia, kad šiuo atveju, atsižvelgiant į atsakovo turtinę padėtį, yra pagrindas sumažinti priteistinos atlygintos žalos dydį 30 procentų, t. y. 3840,09 Eur.
47. Teisėjų kolegija, remdamasi išdėstytais argumentais, konstatuoja, kad bylą nagrinėję teismai tinkamai taikė ir aiškino materialiosios teisės normas, reglamentuojančias visišką darbuotojo materialinę atsakomybę, tačiau netinkamai nustatė darbuotojo kaltės formą ir dėl šios priežasties, atsižvelgiant į šalis siejančių teisinių santykių ypatumus, nepagrįstai nusprendė dėl ieškovei priteistino žalos atlyginimo dydžio sumažinimo. Dėl to yra pagrindas pakeisti skundžiamą procesinį sprendimą sumažinant ieškovės naudai iš atsakovo priteistą žalą atlyginimą iki 8960,21 Eur.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

48. Pagal [CPK 93 straipsnio](#) 2 dalį, jeigu ieškiny patenkintas iš dalies, bylinėjimosi išlaidos priteisiamos ieškovui proporcingai teismo patenkintų reikalavimų daliai, o atsakovui – proporcingai teismo atmestų ieškinio reikalavimų daliai. Pakeitus skundžiamus teismų procesinius sprendimus, byloje perskirstomos šalių bylinėjimosi išlaidos, turėtos pirmosios ir apeliacinės instancijos teismuose, bei paskirstomos bylinėjimosi išlaidos, patirtos kasaciniame procese ([CPK 93 straipsnio](#) 1, 3, 5 dalys).
49. [CPK 98](#) straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, teismas priteisia iš antrosios šalies išlaidas už advokato ar advokato padėjėjo, dalyvavusių nagrinėjant bylą, pagalbą, taip pat už pagalbą rengiant procesinius dokumentus ir teikiant konsultacijas. Dėl šių išlaidų priteisimo šalis teismui raštu pateikia prašymą su išlaidų apskaičiavimu ir pagrindimu; šios išlaidos negali būti priteisiamos, jeigu prašymas dėl jų priteisimo ir išlaidų dydį patvirtinantys įrodymai nepateikti iki bylos išnagrinėjimo iš esmės pabaigos. Šalies išlaidos, susijusios

su advokato ar advokato padėjėjo pagalba, atsižvelgiant į konkrečios bylos sudėtingumą ir advokato ar advokato padėjėjo darbo ir laiko sąnaudas, yra priteisiamos ne didesnės, kaip yra nustatyta teisingumo ministro kartu su Lietuvos advokatų tarybos pirmininku patvirtintose rekomendacijose dėl užmokesčio dydžio ([CPK 98 straipsnio 2 dalis](#)).

50. Kasacinį skundą tenkinus iš dalies, sumažinant iš atsakovo ieškovei priteistino žalos atlyginimo dydį 30 proc., laikytina, kad buvo patenkinta 70 proc. ieškovės pirmosios instancijos teisme reikštų reikalavimų. Atitinkamai bylinėjimosi išlaidų, patirtų pirmosios, apeliacinės instancijos ir kasaciniame teisme, atlyginimo klausimas spręstinas atsižvelgiant į patenkintų ir atmestų reikalavimų dydį ([CPK 93 straipsnio 2 dalis](#)).
51. Byloje esantys mokėjimo dokumentai patvirtina, kad ieškovė pirmosios instancijos teisme turėjo 1200 Eur išlaidų už advokato teisinę paslaugą (2017 m. balandžio 20 d. 200 Eur sumos sąskaita už teisinę paslaugą Nr. APV 000064/2017 (nurodyta, kad už atstovavimą 2017 m. balandžio 25 d. teismo posėdyje (1 vnt.)), 2017 m. balandžio 20 d. mokėjimo nurodymas Nr. 16787, 2017 m. rugsėjo 19 d. 200 Eur sumos sąskaita už teisinę paslaugą Nr. APV 00158/2017 (nurodyta, kad už atstovavimą teismo posėdyje (1 vnt.)), 2017 m. rugsėjo 19 d. mokėjimo nurodymas, 2019 m. birželio 10 d. 200 Eur sumos sąskaita už teisinę paslaugą Nr. APV 000091/2019 (nurodyta, kad už pasirengimą ir atstovavimą teisme (2 val.)), 2019 m. birželio 10 d. mokėjimo nurodymas Nr. 44656, 2019 m. rugsėjo 20 d. 200 Eur sąskaita už teisinę paslaugą Nr. APV 000142/2019 (nurodyta, kad už pasirengimą ir atstovavimą teisme (2 val.)), 2019 m. rugsėjo 23 d. mokėjimo nurodymas Nr. 49176, 2019 m. lapkričio 4 d. 200 Eur sumos sąskaita už teisinę paslaugą Nr. APV 000168/2018 (nurodyta, kad už pasirengimą ir atstovavimą teisme (2 val.)), 2019 m. lapkričio 5 d. mokėjimo nurodymas, 2019 m. lapkričio 3 d. 200 Eur sąskaita už teisinę paslaugą Nr. APV 000187/2019 (nurodyta, kad už atstovavimą 2019 m. gruodžio 9 d. teismo posėdyje (2 val.)), 2019 m. gruodžio 4 d. mokėjimo nurodymas Nr. 52873).
52. Pagal Rekomendacijų dėl civilinėse bylose priteisiamo užmokesčio už advokato teikiamą teisinę pagalbą (paslaugas) maksimalaus dydžio, patvirtintų teisingumo ministro kartu su advokatų tarybos pirmininku 2004 m. balandžio 2 d. įsakymu Nr. 1R-85 „Dėl Rekomendacijų dėl civilinėse bylose priteisiamo užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą pagalbą maksimalaus dydžio patvirtinimo“, (2015 m. kovo 19 d. įsakymo redakcija), (toliau – Rekomendacijos) 8.19 punktą už vieną atstovavimo teisme, pasirengimo teismo ar parengiamajam posėdžiui valandą taikomas 0,1 dydžio koeficientas. Teisinių paslaugų teikimo laiko suma skaičiuojama valandomis; minutėmis skaičiuojamas laikas apvalinamas: iki 30 minučių atmetama, 30 ir daugiau minučių laikoma kaip valanda. Atstovavimo teisme laikas skaičiuojamas nuo faktinio bylos nagrinėjimo pradžios iki pabaigos, neįskaitant pertraukų, ir vienoje byloje sumuojamas (Rekomendacijų 9–10 punktai).
53. Bylos duomenimis, pirmosios instancijos teisme įvyko 6 teismo posėdžiai žodinio proceso tvarka, kuriuose dalyvavo ieškovei atstovaujantis advokatas (2017 m. gegužės 17 d. posėdžio trukmė 5 min; 2017 m. rugsėjo 21 d. posėdžio trukmė 13 min; 2019 m. birželio 13 d. posėdžio trukmė 38 min; 2019 m. rugsėjo 27 d. posėdžio trukmė 24 min; 2019 m. lapkričio 5 d. posėdžio trukmė 1 val. 16 min; 2019 m. gruodžio 9 d. posėdžio trukmė 14 min); susumavus bendrą posėdžių trukmę – 2 val. 50 min.
54. Iš byloje pateiktų pirmiau nurodytų ieškovės advokato surašytų dokumentų matyti, kad juose nėra nurodytas konkretus advokato pasirengimo atstovauti teismo posėdžiuose laikas, o nurodytas bendras pasirengimo ir atstovavimo teisme laikas (bendra trukmė 6 val.), tam tikrose sąskaitose laikas apskritai nenurodytas (2017 m. balandžio 20 d. ir 2017 m. rugsėjo 19 d. sąskaitose). Be to, 2017 m. balandžio 20 d. sąskaitoje nurodyta, jog ji išrašyta už atstovavimą 2017 m. balandžio 25 d. teismo posėdyje, tačiau, bylos duomenimis, šis posėdis neįvyko; 2019 m. lapkričio 3 d. sąskaita surašyta dar iki įvykstant 2019 m. gruodžio 9 d. teismo posėdžiui, nors sąskaitoje nurodyta, kad ji išrašyta būtent už atstovavimą 2019 m. gruodžio 9 d. posėdyje, todėl sąskaitoje nėra nurodyta reali teismo posėdžių trukmė. Taigi, pagal ieškovės advokato pateiktų dokumentų duomenis nėra galimybės nustatyti advokato pasirengimo teismo posėdžiams laiko trukmės.
55. Atsižvelgiant į pirmiau nurodytą teismo posėdžių trukmę ir ieškovės advokato dokumentuose nurodytą bendrą pasirengimo ir atstovavimo teisme laiką, darytina išvada, kad šiuo atveju pagal Rekomendacijų 2, 8.19 punktus maksimalus priteistinas užmokesčio dydis už advokato ar advokato padėjėjo pasirengimą ir atstovavimą teismo posėdžiuose – 773,40 Eur.
56. Taip pat ieškovė ieškinyje nurodė, kad patyrė 250 Eur išlaidų už teisinę paslaugą rengiant ieškinį, į bylą pateikė 2017 m. kovo 3 d. mokėjimo nurodymą Nr. 53415, tačiau nepateikė įrodymų (pvz., sąskaitos), pagrindžiančių, kad atsiskaityta būtent už teisinę paslaugą (ieškinio rengimą), kurios yra susijusios su advokato ar advokato padėjėjo pagalba šioje byloje, todėl šios išlaidos vertintinos kaip nepagrįstos ir jų atlyginimo klausimas nespręstinas. Ieškovė, pateikdama ieškinį, sumokėjo 384 Eur žyminį mokestį. Be kita ko, ieškovė į pirmosios instancijos teismo depozitinę sąskaitą už vertimo paslaugas sumokėjo 50 Eur sumą (2017 m. gegužės 22 d. mokėjimo nurodymas Nr. 1097 ir 2017 m. rugsėjo 26 d. mokėjimo nurodymas Nr. 1571), iš jos buvo panaudota 21,75 Eur, nepanaudota 28,25 Eur suma.
57. Atsižvelgiant į tai, kad prašomos priteisti advokato pagalbai išlaidos, patirtos pirmosios instancijos teisme, viršija Rekomendacijose nurodytus dydžius, įvertinus ieškovės ieškinio patenkintų ir atmestų reikalavimų dydį, ieškovei iš atsakovo priteistina 541,38 Eur (773,40 Eur x 70 proc. / 100 proc.) išlaidų advokato pagalbai, 284,03 Eur (405,75 Eur (21,75 Eur + 384 Eur) x 70 proc. / 100proc.) išlaidų už vertimo paslaugas ir žyminio mokesčio mokėjimą pirmosios instancijos teisme atlyginimo ([CPK 98 straipsnio 1 dalis](#))
-)
- . Taigi, iš viso ieškovei iš atsakovo priteistina 825,41 Eur (541,38 Eur + 284,03 Eur) bylinėjimosi išlaidų pirmosios instancijos teisme atlyginimo ([CPK 98 straipsnio 1 dalis](#)). Taip pat ieškovei grąžintina į pirmosios instancijos teismo depozitinę sąskaitą sumokėta nepanaudota 28,25 Eur suma.
58. Bylos duomenimis, atsakovas nepateikė dokumentų, pagrindžiančių jo turėtas bylinėjimosi išlaidas pirmosios instancijos teisme.
59. Byloje esantys mokėjimo dokumentai patvirtina, kad ieškovė apeliacinės instancijos teisme turėjo 400 Eur išlaidų advokato pagalbai (už atsiliepimo į apeliacinį skundą rengimą) (2020 m. vasario 3 d. sąskaita už teisinę paslaugą Nr. APV 000020/2020, 2020 m. vasario 7 d. mokėjimo nurodymas Nr. 55818). Atsižvelgiant į tai, kad prašomos priteisti išlaidos, patirtos apeliacinės instancijos teisme, neviršija Rekomendacijose nurodyto dydžio, įvertinus atsakovo apeliacinio skundo patenkintų ir atmestų reikalavimų dydį, ieškovei iš atsakovo priteistina 280 Eur (400 Eur x 70 proc. / 100 proc.) išlaidų advokato pagalbai apeliacinės instancijos teisme atlyginimo ([CPK 98 straipsnio 1 dalis](#)).
60. Byloje esantys mokėjimo dokumentai patvirtina, kad atsakovas apeliacinės instancijos teisme turėjo 800 Eur išlaidų advokato pagalbai (už apeliacinio skundo rengimą) (2020 m. kovo 20 d. sąskaita už teisinę pagalbą Nr. IB 20-699, 2020 m. kovo 20 d. pinigų priėmimo kvitas Nr. 1057012, 2020 m. vasario 13 d. mokėjimo nurodymas). Atsižvelgiant į tai, kad prašomos priteisti išlaidos advokato pagalbai, patirtos apeliacinės instancijos teisme, neviršija Rekomendacijose nurodyto dydžio, įvertinus atsakovo apeliacinio skundo patenkintų ir atmestų reikalavimų dydį, atsakovui iš ieškovės priteistina 240 Eur (800 Eur x 30 proc. / 100 proc.) išlaidų apeliacinės instancijos teisme atlyginimo ([CPK 98 straipsnio 1 dalis](#)).
61. Atsakovas taip pat sumokėjo 100 Eur žyminio mokesčio už apeliacinį skundą (2020 m. sausio 3 d. mokėjimo nurodymas Nr. 12), o Marijampolės apylinkės teismas 2020 m. sausio 14 d. nutartimi 284 Eur žyminio mokesčio dalies mokėjimą atidėjo iki teismo sprendimo priėmimo. Atsižvelgiant į tai, kad atsakovo apeliacinis skundas buvo pateiktas elektroninių ryšių priemonėmis, pagal [CPK 80 straipsnio 7 dalį](#) turėjo būti mokama 75 proc. mokėtinos 384 Eur žyminio mokesčio sumos, t. y. 288 Eur, todėl pirmosios instancijos teismo nutartimi turėjo būti atidėtas ne 284 Eur, o 188 Eur žyminio mokesčio mokėjimas. Bylos duomenimis, apeliacinės instancijos teismui priėmus procesinį sprendimą atidėta žyminio mokesčio už apeliacinį skundą dalis atsakovo nebuvo sumokėta. Atsižvelgiant į atsakovo apeliacinio skundo

patenkintų ir atmestų reikalavimų dydį, iš ieškovės valstybei priteistina 86,40 Eur žyminio mokesčio (288 Eur x 30 proc. / 100 proc.), o iš atsakovo valstybei iš priteistina 101,60 Eur (188 Eur – 86,40 Eur) žyminio mokesčio ([CPK 93 straipsnio 1 dalis](#)).

62. Apibendrinus priteistas bylinėjimosi išlaidas pirmosios ir apeliacinės instancijos teismuose, ieškovei iš atsakovo priteistina 865,41 Eur ((285,41 Eur + 280 Eur) – 240 Eur) šių išlaidų atlyginimo.
63. Byloje esantys mokėjimo dokumentai patvirtina, kad ieškovė kasaciniame teisme turėjo 544,50 Eur išlaidų už atsiliepimo į kasacinį skundą rengimą advokato pagalbai (2020 m. rugsėjo 3 d. PVM sąskaita faktūra Nr. APV 000002/2020, 2020 m. rugsėjo 4 d. patvirtinimas apie lėšų įskaitymą). Prašomų priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimo dydis neviršija Rekomendacijose nurodytų dydžių, todėl, atsižvelgiant į tai, jog kasacinis skundas tenkintas iš dalies, ieškovei iš atsakovo priteistina 381,15 Eur (544,50 Eur x 70 proc. / 100 proc.) išlaidų advokato pagalbai kasaciniame teisme atlyginimo ([CPK 98 straipsnio 1 dalis](#)).
64. Atsakovas kasaciniame skunde prašė priteisti iš ieškovės bylinėjimosi išlaidų atlyginimą, tačiau tokias išlaidas pagrindžiančių dokumentų nepateikė. Byloje esantys mokėjimo dokumentai patvirtina, kad atsakovas kasaciniame teisme už kasacinio skundą pateiktą sumokėjo 100 Eur, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų atrankos kolegijos 2020 m. liepos 29 d. nutartimi atsakovui atidėtas 188 Eur žyminio mokesčio dalies sumokėjimas iki bylos išnagrinėjimo kasacine tvarka. Atsižvelgiant į tai, jog kasacinis skundas tenkintas iš dalies, iš ieškovės valstybei priteistina 86,40 Eur žyminio mokesčio (288 Eur x 30 proc. / 100 proc.), o iš atsakovo valstybei iš priteistina 101,60 Eur (188 Eur – 86,40 Eur) žyminio mokesčio ([CPK 93 straipsnio 1 dalis](#)).
65. Apibendrinus priteistas bylinėjimosi išlaidas pirmosios ir apeliacinės instancijos teismuose bei kasaciniame teisme, ieškovei iš atsakovo priteistina 1246,56 Eur (865,41 Eur + 381,15 Eur) atlyginimo; iš ieškovės valstybei priteistina 172,80 Eur (86,40 Eur x 2) žyminio mokesčio, o iš atsakovo valstybei iš priteistina 203,20 Eur (101,60 Eur x 2) žyminio mokesčio.
66. Bylos duomenimis, pirmosios instancijos teisme patirta 34,48 Eur išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu. Pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. kovo 1 d. pažymą apie išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu, šioje byloje kasaciniame teisme patirta 2,59 Eur išlaidų, susijusių su bylos nagrinėjimu. Proporcingai patenkintų ir atmestų reikalavimų skaičiui valstybei iš ieškovės priteisiama 11,12 Eur, o iš atsakovo – 26,39 Eur šių išlaidų atlyginimo ([CPK 79 straipsnis](#), 88 straipsnio 1 dalies 3 punktas, 92, 93, 96 straipsniai).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 2 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

nutaria:

Pakeisti Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. balandžio 27 d. nutartį ir Marijampolės apylinkės teismo 2019 m. gruodžio 13 d. sprendimą.

Vykdytiną sprendimo rezoliucinę dalį išdėstyti taip:

„Tenkinti dalį ieškinio ir priteisti iš atsakovo V. Ž. (a. k. (duomenys neskelbtini)) ieškovės UAB „Baltictransline transport“ (j. a. k. 133167253) naudai 8960,21 Eur (aštuonis tūkstančius devynis šimtus šešiasdešimt Eur 21 ct) žalos – negautų pajamų atlyginimo.

Kitą ieškinio dalį atmesti.“

Priteisti iš atsakovo V. Ž. (a. k. (duomenys neskelbtini)) ieškovei UAB „Baltictransline transport“ (j. a. k. 133167253) 1246,56 Eur (vieną tūkstantį du šimtus keturiasdešimt šešis Eur 56 ct) bylinėjimosi išlaidų atlyginimo.

Grąžinti ieškovei UAB „Baltictransline transport“ (j. a. k. 133167253) 28,25 Eur (dvidešimt aštuonis Eur 25 ct) iš lėšų, sumokėtų į Marijampolės apylinkės teismo depozitinę sąskaitą 2017 m. gegužės 22 d. mokėjimo nurodymu Nr. 1097 ir 2017 m. rugsėjo 26 d. mokėjimo nurodymu Nr. 1571.

Priteisti iš atsakovo V. Ž. (a. k. (duomenys neskelbtini)) į valstybės biudžetą nesumokėto 203,20 Eur (du šimtus tris Eur 20 ct) žyminio mokesčio, sumokant šią sumą į Valstybinės mokesčių inspekcijos (j. a. k. 188659752) biudžeto pajamų surenkamąją sąskaitą, įmokos kodas – 5660.

Priteisti iš ieškovės UAB „Baltictransline transport“ (j. a. k. 133167253) valstybės naudai 172,80 Eur (vieną šimtą septyniasdešimt du Eur 80 ct) žyminio mokesčio, sumokant šią sumą į Valstybinės mokesčių inspekcijos (j. a. k. 188659752) biudžeto pajamų surenkamąją sąskaitą, įmokos kodas – 5660.

Priteisti valstybės naudai iš ieškovės UAB „Baltictransline transport“ (j. a. k. 133167253) 11,12 Eur (vienuolika Eur 12 ct), o iš atsakovo V. Ž. (a. k. (duomenys neskelbtini)) 26,39 Eur (dvidešimt šešis Eur 39 ct) pirmosios instancijos teisme ir kasaciniame teisme patirtų procesinių dokumentų siuntimo išlaidų atlyginimo. Valstybei priteista suma mokėtina į Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (j. a. k. 188659752) biudžeto pajamų surenkamąją sąskaitą, įmokos kodas – 5660.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai Goda Ambrasaitė-Balynienė

Virgilijus Grabinskas

Sigita Rudėnaitė